

SCHIP STOND ALS SIGAAR OVEREIND

door Kees Fase

Wim Overbeeke uit Sint-Annaland vertelt over het ‘vergeten’ bombardement van de geallieerden op Rotterdam, op 31 maart 1943. Ruim zeventig jaar geleden vielen daarbij meer dan 400 doden. Overbeeke maakte het als kind mee.

Ik was destijds als achtjarig jongetje samen met mijn vader, moeder, broertje en een zusje aan boord van ons binnenvaartscheepje van hooguit 72 ton, een z.g. luxe-motor, dat in de Waalhaven nabij de RDM-werf aan de Heijplaat lag. Het scheepje ‘Dwaal ik wacht U’, met als domicilie Rotterdam, had een paar dagen daarvoor in Raamsdonksveer koper geladen. Dat hadden de Duitsers gestolen bij de mensen thuis. Voor ons was het een drama. De mensen gingen vreselijk tekeer en probeerden bij het laden nog spulletjes terug te krijgen. Duitse militairen joegen hen weg.

Mijn vader en moeder konden er niks aan doen. Ons schip was gevorderd. We konden niks uithalen, want tijdens het varen van Raamsdonksveer naar Rotterdam ging een gewapende soldaat mee om ons in de gaten te houden. De reis duurde twee dagen, want er mocht ’s nachts niet ge varen worden. De Duitsers waren ontzettend bang voor sabotage. Mijn broertje en ik vroegen in onze jonge onbezonnenheid nog aan mijn moeder of de soldaat, als hij door het gangboord liep, overboord kon worden gegooid om dan te zeggen dat hij was verdronken. Daar kwam niks van in want mijn moeder wilde dat absoluut niet. “Als we dat doen, worden we in Rotterdam doodgeschoten”, zei ze. Ze had ook medelijden met de piepjonge soldaat die doodsbang was.

Roeiboot

Wij kwamen in de avond in Rotterdam aan met lading en soldaat en meerden af in de Waalhaven. Mijn vader moest zich de andere ochtend melden bij het metaalbedrijf op de Heijplaat. We lagen aan de walkant bij een trap. Er lagen nog meer binnenvaartschepen met koper en andere metalen. De ladingen zouden in grotere schepen worden overgeladen om naar Duitsland te vervoeren. Toen vader terugkwam, zijn we nog een stukje verhaald om dichtbij een trap aan te leggen, zodat we gemakkelijk van het schip konden vluchten. Die nacht hebben we goed geslapen. In de loop van de ochtend, begin van de middag, ik weet het tijdstip niet meer zo goed, barstte in de omgeving een vreselijk bombardement los. Naar later bleek was het grootste deel van de bommen op Bospolder/Tussendijken (een wijk in het westen van de stad, in het stadsdeel Delfshaven) terecht gekomen. Ook vlak bij ons vielen er bommen. Er kwam er zelfs een in

onze roeiboort terecht, waarvan alleen het stukje touw overbleef waarmee deze aan ons scheepje vast had gelegen.

Ravage

In de roef, waar wij verbleven, werden we hard heen en weer geslingerd. Mijn moeder raakte flink gewond aan haar been door rondvliegend glas. Mijn zusje zat klem in het trapgat en gilde het uit. Zij bloedde hevig. Mijn vader heeft haar en mijn moeder verbonden. Toen het wat rustiger was geworden, zijn wij buiten gaan kijken. Wat een ravage! Onze stuurhut was compleet verdwenen. Overal dreven luiken. Een buurmanschipper vertelde mijn vader dat ons scheepje bijna als een sigaar overeind had gestaan tijdens het bombardement. We zijn er dan ook nog goed vanaf gekomen. Toen wij waren gelost en de schade primitief was gerepareerd, vertrokken we uit Rotterdam met een leeg schip naar Sint-Annaland. Met toestemming van de Duitsers gingen we varen en wij vroegen steeds wat onze vader ging doen. Hij vertelde dat hij de familie ging ophalen. Dit varen was wel erg angstig. Er dreven al veel mijnen en er waren steeds beschietingen, maar gelukkig is er niets ernstigs gebeurd.

We zijn eerst alle familie afgegaan en hebben verteld over het bombardement in de Waalhaven. Na vele dagen liggen werd er verteld dat de Duitsers Sint-Annaland onder water wilden gaan zetten; dus de mensen moesten weg uit het dorp, en zeker zij die in het laagste gedeelte woonden. Eerst moest er nog besproken worden wie van de familie weg moest en wie niet. Eerst werd er stro aan boord gehaald, want er moest ook vee mee in het ruim. Schapen, kippen, konijnen en nog meer beesten, die met de ark van Noach mee moesten, zei mijn moeder. We hebben dagen liggen laden. Veel huisraad moest er mee, dus ook in het ruim. Veel mensen hielpen bij laag en dan weer bij hoog water. Ook werd er geladen met de giek, want het waren soms zware kasten en meubels die mee moesten.

Evacuatie

Toen de familie aan boord was, voeren we eindelijk richting Rotterdam. Het was koud in februari 1944. Mijn opoe en nog anderen werden zeeziek van het slingeren. In het ruim met de beesten was het lachen voor ons, want ze gingen met het slingeren alle kanten op. Mijn broertje en ik sliepen altijd in kooien in het vooronder, maar daar ging nu de familie in. Wij sliepen dit keer in het ruim op stro tussen de beesten. Uiteindelijk kwamen we zonder problemen in Rotterdam aan. Eerst gingen opoe en de verdere familie van boord, zij kregen onderdak bij familie en bekenden. Vervolgens voeren we richting Brabant en brachten de rest van de familie naar Dongen, bij boeren en andere opvangadressen. Er gingen ook veel beesten aan wal maar pa mocht wat konijnen en kippen aan boord houden. De andere dag zijn we naar Lage Zwaluwe gevaren, waar mijn ouders goede vrienden hadden, en bleven daar een hele tijd liggen. Pa vroeg aan

die mensen naar een goede schuilplaats voor het schip in de Biesbosch, maar daar lagen al veel schepen om ze te verbergen voor de Duitsers. Er was nog één plaats waar we veilig zouden kunnen liggen en dat was Steenberg, dus daar naar toe gevaren en vastgemaakt. De Duitsers gingen er zo maar niet mee akkoord. Daarom verzong pa het verhaal dat hij moest laden. Ze lieten ons gaan. De motor ging steeds moeilijker draaien, met horten en stoten kwamen we in Steenberg en meerden af bij de suikerfabriek.

Onderduiken

Later is mijn vader alleen doorgevaren naar De Heen. Daar heeft hij het schip onklaar gemaakt, zodat hij voortaan tegen de Duitsers kon zeggen dat er niet meer mee te varen viel. Wij zaten in Steenberg in de tramremise maar het duurde niet lang of wij moesten daar uit, zei een Duitse officier. Waar naar toe, dachten we. Naar De Heen. Dus alles op karren en een bakfiets die wij meekregen. Het was smerig koud en daar gingen we dan met onze spullen. Wat een armoe. Mijn kleine zusje op de kar in de wieg, goed ingepakt. Het was ruim 4 kilometer lopen, dus erg lang voor ons, met de spullen in de kou. Eindelijk in De Heen gekomen, was de vraag waar we naar toe moesten. Mijn vader vroeg wie er de baas was (gemeente). Ze vertelden ons dat die allemaal in Steenberg zaten. "Bij ons is de pastoor de baas". Wij met z'n allen naar de pastoor, een heel vriendelijke man. Hij zag onze ellende en had veel medelijden met de schippers. Het eerste wat de pastoor ons vertelde was: "Jullie gaan allemaal in de school". We kregen per gezin een lokaal van hem. Toen we de boel op orde hadden, kwam de pastoor langs en praatte met alle schippersgezinnen. Na enige tijd echter, ging de bevolking klagen bij de pastoor omdat hun kinderen niet meer naar school konden. Die man werd zo boos, hield de mensen voor wat wij allemaal voor ellende hadden meegemaakt, en wees hen de deur. Een hele tijd daarna kwam hij weer eens praten en vroeg aan de schippers of het mogelijk was om de lokalen te delen. Dus in plaats van vier lokalen moesten we het met twee doen.

De schepen hebben bijna een half jaar onder water gezeten en wij verbleven een klein jaar in de school. We zijn in het najaar van 1944 op een nacht door de Canadezen bevrijd. Toen we 's morgens opstonden was het dorp De Heen vol met Canadese militaire voertuigen. Het was groot feest, mijn broertje en ik mochten op een grote tank meerijden. Dit vonden we geweldig.

Ik ben tot aan mijn pensionering zelf ook binnenvaartschipper geweest. Maar dat bombardement is mij altijd bijgebleven.

M.s. 'Dwaal ik wacht U' ligt in Tilburg om graan tet lossen, ca. 1948/49. V.l.n.r. Alie, Wim, Sjaak (Izaak), vader Marinus, Grietje en moeder Alida.

Aanvullende informatie

Schippersgezin

De schipper/eigenaar van het binnenvaartscheepje 'Dwaal ik wacht U' was Marinus Overbeeke, geboren te Sint-Annaland op 3 mei 1900 en overleden in Rotterdam op 14 maart 1986. Hij is op 30 september 1926 in Alkemade getrouwd met Alida de Vries, geboren op 3 februari 1904 en overleden in Rotterdam op 4 mei 1981. Marinus was het derde kind van Izaak Overbeeke (1869-1919) en Stoffelina Huberdina Quist (1873-1969). Zijn moeder was, nadat ze weduwe was geworden, minne (baakster) in en rond het dorp. Ze woonde tot het laatst van haar leven op het adres Javadijk 4 in Sint-Annaland.

De kinderen van Marinus en Alida: 1. Stoffelina Huberdina, geboren 17 maart 1927 te Alkemade; 2. Jansje, geboren 25 maart 1928 te Alkemade; 3. Klazina, geboren 21 augustus 1931 te Alkemade; 4. Willem Aijse, geboren 29 augustus 1935 te Rotterdam; 5. Izaak, geboren 15 januari 1937 te Rotterdam; 6. Grietje geboren 20 maart 1938 te Rotterdam; 7. Marinus, geboren 18 mei 1941 te Rotterdam en overlede 18 juni 1941 te Delft; 8. Alida, geboren 29 september 1943 te Sint-Annaland.

Bombardement

Op 31 maart 1943 stegen Amerikaanse bommenwerpers op om de werf Wilton-Feijenoord in Schiedam, en het industriegebied tussen Keilehaven en Merwedehaven te treffen. Op de werf werden, naast schepen, ook torpedolanceerbuizen gemaakt voor de Kriegsmarine. Bewolking dwong de vliegers naar het oosten. Mede onder invloed van de wind vielen zo'n 70 brisantbommen op de woonwijk Bospolder/Tussendijken. Naast meer dan 400 doden, raakten 16.500 mensen dakloos.